

polno avtonomijo univerz, toda za avtonomijo razlage znanstvenih resnic in znanstvenih problemov, ne pa za avtonomijo v takem pogledu, da se ure ne držijo, da se delijo posamezne stolice na tri do štiri in še več posebnih stolic. Za delitev stolic je povzročila, da imamo danes v primeri s številom prebivalcev več rednih profesorjev nego katere koli država v Evropi. Imamo 279 rednih univerzitetnih profesorjev. V Beogradu s Skopljem in Subotico jih je 101, v Zagrebu 126, skupno z visoko komercialno šolo, a v Ljubljani 52. Poleg teh je tudi 97 izrednih profesorjev na vseh fakultetah. Gospodje, to je mnogo. Radi tega sem za uvedbo numerusa claususa pri imenovanju rednih profesorjev na naših univerzah in za sistemizacijo števila univerzitetnih stolic.

Srednje in srednje strokovne šole.

Gospodje senatorji, mi imamo 179 srednjih in srednjih strokovnih šol, ki spadajo pod prosvetno ministrstvo. Naše gimnazije, bodisi klasične kakor tudi realne, so dobre. Naši učni načrti za posamezne predmete so dobro sestavljeni in sodobni. Toda dva vzroka sta, ki ovirata naše gimnazije, da ne dosežajo onih rezultatov, ki jih mi od njih pričakujemo. To sta pomanjkanje šolskih stavb in slaba pedagoško metodična priprava naših mladih supletov.

Radi pomanjkanja šolskih poslopj se je pri nas uveljavil poldnevni pouk, ki mladino ubija telesno in ji ne nudi prave moralne vzgoje. V štirih urah: od 8. do 12. ali od 2. do 6. se mora razvtrati v srednji šoli pet učnih ur po 45 minut, in to je gospoda absolutno nemogoče. Težko je tudi nam starejšim ljudem sedeti po štiri ure in to v taki dvorani, a pomislite, kako je mladini od 11. do 18. leta, ki je polna življenja in mora sedeti 5 učnih ur, med katerimi je po 10 do 15 minut odmora, v tesnih učilnicah, v katerih je 50 in tudi 60 dijakov in to v še tesnejših klopih. Prvi dve uri so učenci še sposobni za delo in razumejo, kar jim profesor razlaga, tretjo uro so še na pol sposobni, toda četrta in peta ura sta popolnoma izgubljeni, ker je mladina utrujena in zaradi slabe atmosfere v učilnicah popolnoma anemična in postane indiferentna napram vsemu, torej tudi napram profesorjevemu predavanju.

Radi tega je absolutno potrebno, da država čimprej zgradi zadostno število državnih poslopj za gimnazije in da prosvetno ministrstvo ukine poldnevni pouk.

Pomanjkanje pedagoško metodične priprave naših mladih profesorjev se občuti daljšo dobo let pri njihovem delu. Oni bi se morali v gimnaziji ali učiteljski šoli pod nadzorstvom direktorja in starejših profesorjev učiti pedagoškega postopanja z dijaki in pro učevati metodiko svojega predmeta. Torej se morajo šele v praksi v gimnaziji učiti ono, kar bi se morali naučiti na univerzi in s čemer bi morali priti že na gimnazijo, ko prevzemajo svoje poklicno delo. Radi tega sem misljenja, da bi morali vsi dijaki, ki se pripravljajo za srednješolske profesorje, že na univerzi, bodisi v seminarjih, bodisi v posebnih tečajih poslušati pedagogiko in metodiko svojih predmetov.

Učiteljske šole.

Srednje strokovne šole, ki so pod ministrstvom prosvete, so učiteljske šole. Te šole so v naši državi najvažnejše. One pripravljajo narodne učitelje in iz njih gredo absolventi direktno med narod, da ga vzgajajo in dajejo našemu naraščanju prve in osnovne pojme iz posameznih potrebnih ved.

Učitelj se ne imenuje dečji učitelj, nego narodni učitelj, kar je povsem točno. Učitelj je učitelj otrok v šoli, toda tudi neposredni in moglo bi se reči, edini vzgojitelj naroda. Ker je njegova naloga poučevati otroke in vzgajati narod, se ga mora za ta visoki poklic

pripraviti in usposobiti, da ga more uspešno vršiti. Radi tega je treba posebno paziti na učiteljske šole, opremiti jih z vsem, kar jim je potrebno, obenem pa od njih zahtevati, da nam dajo odlične in sposobne mladeniče za narodne učitelje, ki imajo dober karakter, ter so moralno in intelektualno neoporečni. Poleg tega morajo biti učitelji usposobljeni tudi v kmetijski vedi in narodnem gospodarstvu, da bodo lahko narodovi učitelji v pravem pomenu te besede.

Narodne šole.

Naj preidem še na osnovne-narodne šole. Naš narod ljubi svojo šolo. On jo smatra za skupno, splošno hišo vseh, ki spadajo v okoliš te šole. Razume se, da se jemljejo najboljši ljudje v šolski odbor. V te odbore se ne volijo politiki, marveč ljudje, ki so dobri gospodarji in v vsakem pogledu ljudje na svojem mestu. Da so ponekod naše osnovne šole padle in so bile radi tega nekatere tudi zaprte, so to krivi slabi učitelji in nikakor ne narod. Pri dobrem učitelju je narodna šola za njen mali okoliš spoštovano premoženje in v vsakem pogledu upoštevana hiša v tem kraju. Tako hišo narod ljubi in radosten izraz imajo njegova usta, ko pravi: naš gospod učitelj!

Iz teh razlogov nisem zato, da bi se narodna šola oddvojila od naroda — nisem zato, da bi prešlo vzdrževanje osnovne narodne šole na banske uprave. Če bi se to izvedlo, bi se učitelj popolnoma oddvojil od svojih kmetov in otrokovi roditelji in bi postal s svojo šolo urad, kakršen so ostali državni uradi; ki jih narod vedno smatra za nekaj vsiljenega.

Pustiti moramo, da šolske občine, to je narod še nadalje vzdržuje svoje šole, samo je treba dati narodu dobre in sposobne učitelje in uvesti boljše nadzorstvo nad učiteljskim delom v šoli in med narodom.

Enotnost jezika in terminologije v šoli.

Kot ste, gospodje senatorji, slišali, imamo precejšnje število osnovnih in srednjih strokovnih šol, ki so dobro urejene, toda vsem našim šolam primanjkuje neka važna stvar, primanjkuje jim skupnost v šolskem jeziku, terminologiji pouka in popolna unifikacija pouka.

Ta veliki nedostatek v naših šolah moramo čimprej odpraviti, kajti brez enotnosti v šolskem jeziku, brez terminologije pouka in brez popolne unifikacije osnovnega in srednjega šolstva si ne moremo misliti vzgoje enotne duše naše mladine, enotne ljubezni do domovine in naroda. Jugoslovanska nacionalna stranka, ki je danes na vladi, in ki stoji na stališču integralnega edinstva Slovencev, Hrvatov in Srbov, mora ta nedostatek popraviti v naših osnovnih in srednjih šolah.

Učni načrti in učne knjige.

V prosvetnem ministrstvu so bili sprejeti enotni učni načrti za osnovno in srednjo šolo že pred nekaj leti. Toda kakšno korist imamo od tega, ko se še danes poučuje po raznih učnih knjigah, pisanih v raznih narečjih našega jezika in z razno terminologijo. Kakšna anomalija je v tem? Naj ponovim izjavo gospoda ministra prosvete in finančnem odboru, da se danes v naših osnovnih šolah poučuje po 18 različnih abecednikih. O raznih učnih knjigah, po katerih se poučuje v srednjih šolah, ni treba niti govoriti. Teh je tako mnogo, da to najbolj občutijo starši dijakov, ko morajo kupovati otrokom vsako leto po dvakrat ali celo večkrat knjige za isti predmet. Kakšna škoda je to za vzgojo naše

* V tem pogledu bi bila potrebna jasnejša izjava g. senatorja z ozirom na slovenski književni jezik. Op. uredn.

mladine v narodnem jugoslovanskem duhu, se ne more niti predočiti.

Potreba enotnega stalnega prosvetnega programa.

Mislím, da bi bilo potrebno izdelati prosvetni program, ki bi moral veljati 8 let brez kakršnih koli sprememb. Naj se menja prosvetni ministri, ako se hočejo tudi poletno, toda delovni načrt za narodno izobraževanje bi moral biti za neko gotovo dobo nespremenljiv.

V Franciji so to izvršno izvedli. Tam je unifikacija pouka in stalnost v delu taka, da ve francosko prosvetno ministrstvo ob vsakem dnevnem času, kaj se v kateri šoli in v katerem razredu to uro poučuje. Tega pri nas ni!

V ta načrt bi moralo priti:

1. Uvedba enotnosti v šolskem jeziku v vseh državnih šolah;

Važni sklepi protituberkuloznega kongresa

Na protituberkuloznem kongresu, ki se je vršil dne 11. in 12. maja v Ljubljani, so se obravnavale med drugim tudi teme o obnavljanju šolske mladine — ed to boleznijo. Predavali so docent dr. Matko, tov. A. Skulj in upravnik Topolščice dr. Savič.

Med kongresom je bila izročena banski upravi, oziroma zastopniku ministra za socialno skrb in narodno zdravje obširna spomenica, iz katere posnemamo nastopne, za šolsko dečo in učitelstvo važne točke:

Za borbo proti jetiki naj se ustanovi potrebno število skrbstvenih in oskrbovalnih ustanov, to je dispanzerjev, ljudskih zdravilišč, izolacijskih oddelkov pri bolnišnicah in jetičnih domov. Vsaka javna bolnišnica mora imeti za izolacijo jetičnih svoj izolacijski oddelek, oziroma sobo. Naj se organizira brezplačno napolnjevanje pneumotoraksa po dispanzerjih in v lastnih centrih za reinfusacijo.

Celokupno borbo proti jetiki vodi poseben inspektorat za jetiko pri ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje s sodelovanjem z združenji, ustanovami in društvi, kojih cilj je, praktično zatiranje jetike med narodom.

Naj se izvaja čim izčrpnjša asanacija naše vasi in ukrene vse potrebno za dvig življenjskega standarda celokupnega naroda, posebno kmeta in delavca.

Naj se nospesi zgradba cenjenih in higijskih stanovanj za delavstvo, kmeta, nameščenca ter uradnika. Za nadzorovanje teh stanovanj naj se poskrbi dovoljno število skrbstvenih moči (sestre, desinfektorji itd.).

Čim strožje izvajanje zakona o zdravstveni zaščiti učencev.

Rodbine s številnimi otroki naj imajo prednost pred vsemi drugimi glede gnotne pomoči.

Zdravstvena in higijska prosveta naj se raztegne na vse plasti naroda, predvsem pa na šolsko mladino vseh panog. Prosveta naj bo prilagojena zahtevam in potrebam vsakdanjega življenja. Posebna pažnja naj se posveti fizični vzgoji in odgoji ne le mladine,

2. V učne knjige za osnovne in srednje šole bi bilo treba unesti enotno terminologijo pouka;

3. Izvesti unifikacijo pouka v vseh osnovnih in srednjih državnih šolah in

4. izdati odlok z zakonito veljavnostjo, da se sprejemajo in nameščajo za učitelje osnovnih šol in za nastavnike srednjih šol samo oni kandidati, ki so dovršili državno srednjo in srednjo strokovno šolo.

Gospodje senatorji! Naša dolžnost je, da pomagamo gospodu prosvetnemu ministru pri izvedbi politike narodnega izobraževanja posebno pri izobraževanju našega naraščanja. Kakor bomo vzgojili našo mladino, take bomo imeli državljane, a kakršne bomo imeli posamezne državljane, takšen bomo imeli narod in narodno državo. Ako bomo dobro vzgajali našo mladino, smo zagotovili srečno bodočnost našemu narodu in edinstvo naroda in domovine.

marveč celokupnega prebivalstva, zlasti na vasi. Fizična vzgoja naroda je najboljši pripomoček pri zatiranju jetike.

Reorganizira naj se socialno skrbstvo po načelih borbe proti jetiki.

Vse osebe, ki prihajajo v noštev za odgojo in vzgojo otrok, morajo biti pod stalnim zdravniškim nadzorstvom. Vse osebe s kužno obliko jetike se morajo odstraniti od vzgoje in odgoje otrok. Šolska poslopja naj služijo le šolski mladini, ne pa tudi zasebnim stanovanjem, kakor tudi ne uporabi po tujih osebah, družinah itd.

Priporočajo se skrbstvene in oskrbovalne naprave za jetične in po jetiki ogrožene otroke.

Šolska izpričevala naj vsebujejo oceno »snaga in čistota«, ki naj se vrednotijo kot ostale ocene. Priporočajo se javne skušnje z javnim priznanjem ne le v fizični, marveč tudi v zdravstveno-higijski izobrazbi.

Nastavitev posebnega šolskega higieničarja pri ministrstvu prosvete in pri prosvetnih oddelkih banskih uprav. Vsaka šola mora stati pod nadzorstvom šolskega zdravnika.

Periodično zdravstveno in skrbstveno nadzorstvo nad vajenci in otroki, starimi izpod 14 let, zaposlenimi v tujih gospodinjstvih. Pod isto nadzorstvo (najbolje občinskih skrbstvenih sester) spadajo otroci, ki ne uživajo primerne in zadostne socialne in odgojne zaščite v rodbini.

Zadostna zdravstvena zaščita in gnotna preskrba jetičnega učitelja.

Čim tesnejše sodelovanje vojaških in drugih oblasti pri pobijanju jetike.

Za praktično izvedbo vseh navedenih ukrepov, potrebnih za zdravstveno, higijsko in socialno zaščito prebivalstva pred jetiko in pred zgodnjim hiranjem, so potrebna zadostna finančna sredstva, ki naj se krijejo iz posebne »jetične« fonda pri državni centralni oblasti in pri vseh banovinah, dalje s posebnimi davki, oziroma posebnimi dodatki pod naslovom »jetični dinar« k nekaterim že obstoječim davkom, taksam itd.

Splošne vesti

— Vsem upraviteljstvom obrtno in trgovsko nadaljevalnih šol. Prosimo, da pošljejo upraviteljstvu Statistične letne izkaznice za leto 1933/34., ki jih uradno dostavljate ban. upr., tudi na sekcijo JUU v Ljubljani, Franciškanska ulica 6/I. Sekcija nujno potrebuje te podatke v svrhu obrambe nadaljevalnega šolstva. Prosimo za frankacijo pisem, ker sicer kazenska frankacija preveč obremeni sekcijo.

ZA REFORMO MLADINSKEGA TISKA.

Resolucija JUU — sreskega društva v Litiji, sprejeta soglasno na zborovanju 21. apr. 1934. v Višnji gori.

Naši mladinski mesečniki, zlasti pa »Naš rod«, izvršujejo s priobčevanjem pretežnega leposlovnega čtiva različnih vrst (pesmi, črtice pravljicno blago) samo literarni program. Toda vzgoja v celoti in po svojem bistvu pa je

in znanje učencev v šoli in doma, včasih morada tudi z drugih vidikov, obširnejše, kakor je to storil morebiti učitelj v šoli. Učenci naj spoznajo, kako se da črtati, dopolnjevati in širiti znanje ne samo iz učiteljevih ust, temveč tudi z lastnim trudom iz mladinih tiska.

Malo težje se bo učitelstvo odločilo za obliko novemu listu: ali časopisno ali revijalno. O tem je razmišljal že naš uredniški odbor ter se odločil za — nešolsko obliko. Sicer je trpežnejša revijalna oblika s platnicami, toda v tem slučaju nimamo več časnika, ki je preglednejši, bolj aktualen in pester po vsebini. Mnogo snovi, ki sodi v časnik, bi moralo odpasti v slučaju, da dobimo nov list bolj revijalen značaj, četudi bi poleg leposlovja prinašal tudi razredno čtivo iz raznih strok pouka. Tudi v tem slučaju bi morala izhajati taka »kompromisna« šolska revija najmanj dvakrat mesečno. Hkratu je revija tudi dosti dražja od časnika.

Ne mislim trditi, da je poizk, številka »M. J.« najbolj idealno rešila naš program v mlad. tisku. Načelno jo smatram samo za dobrohoten prispevek k vprašanju, kako bi se dal mladinski tisk postaviti v tesnejšo službo pouka in življenja. Bistvo je več kakor so malenkosti!

Zanimivo je to, da se je večina pedagogov v anketi načelno izrekla za reformo mlad. tiska v smislu šol. časopisa. Prepuščati pa otrokom vso odločitev v tem vprašanju z eno samo — reci in piši — poizkusno številko, pa v tem primeru ni najbolj na mestu, kajti plebisit otrok je lahko včasih tudi sugestija za časopis osebno nerazpoloženega — učitelja. Razen tega pa so časniki navadno tudi bolj skopi s — pravljicami.

Pri reševanju problema novega mlad. lista — šolskega priročnika se mi zdi klicati na pomoč samega Prešerna kakor krik v večnost!

Albert F. Žerjav:

Kam, zakaj in kako

v reformnem pokretu mladinskega tiska. Namen ankete. Mladinski list kot šolski priročnik.

Videti je, da se je huda časopisna bitka o novem mladinskem listu začela umirila v našem stanovskem gasilu. Samo na društvenih zborovanjih še ni padla zadnja beseda.

Važno in dragoceno je namreč že to, da se je letos sploh bilo živo in intenzivno načelo vprašanje našega organizacijskega mladinskega tiska in da je končno zadobilo to gibanje po reformi značaj širšega pokreta neposredno iz strokovno-učiteljskih vrst.

Po številnih člankih in izjavah za in proti šol. časopisu naj mi bo kot souredniku poizkusne številke »M. J.« dovoljeno, podati na tem mestu nekaj pripomb in dopolnil, ki jih smatram za potrebne v okvirju problema reforme našega centr. mlad. mesečnika. Želim ostati samo pri bistvenih vprašanjih, ki se jih posamezni debaterji v znani anketi niso dotaknili dovolj točno in preudarno. Opiral se bom na določeno pedagoško stališče kot šolnik, ki gleda na vlogo in pomen mlad. lista nekoliko drugače, kakor so to storili posamezniki iz bližine Penklubov v nedavni širši anketi.

V več številkih tega lista je segla znana anketa o mladinskem tisku. Po naslovu te ankete bi pričakovali, da se bo razpravljalo bolj o vzrokih, mejah in možnostih reforme mlad. tiska vobče, seveda v zvezi s poizk. številko, toda prepričali smo se, da je bilo v teh načelnih vprašanjih v anketi zelo malo govora, zato pa se je prelivalo mnogo črnih večinoma samo o tem, ali je kvaliteto, to je z estetsko-formalnega stališča bolj in popolnejši »Naš rod« ali časopisno urejevanje tednik po vzgledu

»M. J.« Po mojem mnenju je bil delokrog ankete v tem smislu in duhu preozko začrtan, če že ne zgrešen. Zato tudi ni ta anketa v znanstvenem oziru prinesla skoro nobenih bistvenih pojasnil in razjasnitev glede na problem reforme šolsko-mlad. tiska. Tako enostransko razpravljanje je malo da ne podobno prepiranju sosedov, ki se hočejo odločiti za neko določeno sorto jablane ali hruške, samo po obliki sadežev, ne da bi istočasno proučili tudi vse vzroke, pogoje in možnosti, ki so merodajne za tako ali drugačno odločitev. Podobno je prinesla naša anketa vse premalo jasnosti v vzročnosti, iz katerih izvira naš pokret v mlad. tisku, to je nezadovoljstvo z dosedanjim smerjo in programom mladinskega mesečnika. Prava anketa bi morala razmotrivati tudi o vzrokih in gonilnih silah, ki zahtevajo preorientacijo organizacijskega mladinskega lista. Prvenstveno bi se moralo dokopati do teh vprašanj učitelstvo samo, ker je ono po svojem delu in stiku z mladino najbolj zainteresirano do teh problemov.

Naj navedem nekaj vodilnih misli, ki so odločilne za vsebinsko in programatično preorientacijo našega centr. mlad. mesečnika v nov šolski tednik ali štirinajstnevnik, ne glede toliko na njegovo zunanjo obliko (časopisno ali revijalno), ki daje nekaterim posameznikom — težko glavo. Učitelstvo, ki ima največ neposrednih skrbí in težav z vzgojo in poukom na šoli, menda lahko prizna sledeča dejstva:

1. Dosedanji letniki našega mlad. mesečnika kažejo, da izvršuje »Naš rod« s priobčevanjem snovi pretežno leposlovnega značaja v glavnem samo — literaren program tako v vsebinskem kakor oblikovnem oziru. Tak leposlovno usmerjen mesečnik tudi nima namena, da bi posegal s svojo vsebino v tista področja ljud. znanja in izživljanja, ki ga slika in opisuje žurnalističen in publicističen tisk: v živo življenje in ljudsko sredino...